

Začiatočníci:Trh práce- základné definície

Táto stránka je súčasťou bloku [Štatistika pre začiatočníkov](#) , v rámci [Statistics Explained](#) , kde sú štatistické ukazovatele a [pojmy](#) vysvetlené jednoduchým spôsobom, aby sa svet štatistiky stal zrozumiteľnejším.

Čo je trh práce?

Trh práce sa často spomína v titulkoch správ: týka sa ľudí, ktorých zamestnávajú spoločnosti, sú zamestnancami alebo prichádzajú o prácu a stávajú sa nezamestnanými. V novinách, televízii alebo iných spravodajských médiách sa často hovorí o ľuďoch, ktorí pracujú na základe krátkodobých zmlúv, alebo pracujúcich na skrátenej pracovný úväzok, aby zosúlادili rodinný a pracovný život, nakoľko si nenašli plný pracovný úväzok. Na trh práce je možné sa pozeráť z viacerých uhlov.

Hlavným európskym zdrojom informácií o trhu práce je Výberové zisťovanie pracovných síl Európskej únie (EÚ) — pozri ďalej pre viac informácií. Pri pohľade na obyvateľstvo vo veku 15 rokov a viac, sa osoby žijúce v súkromných domácnostiach rozdeľujú na základe výsledkov tohto zisťovania do troch hlavných skupín:

- **pracujúci** ;
- **nezamestnaní** ;
- tí, ktorí sú **mimo trhu práce** (niekedy sa tiež nazývajú ekonomicky neaktívni, pričom tento pojem sa postupne mení).

Osoby, ktoré sú **pracujúce** a osoby, ktoré sú **nezamestnané** sa spolu nazývajú **pracovná sila** . Osoby, ktoré nepracujú a ktoré si nehľadajú prácu, sa označujú ako **obyvateľstvo mimo trhu práce** a zahŕňajú, okrem iného, (nepracujúcich) študentov, osoby, ktoré zostávajú v domácnosti z dôvodu starostlivosti o rodinu alebo dôchodcov.

Pozrite si video s vysvetľujúcimi definíciami z oblasti trhu práce

Obyvateľstvo v produktívnom veku — osoby na trhu práce a mimo trhu práce

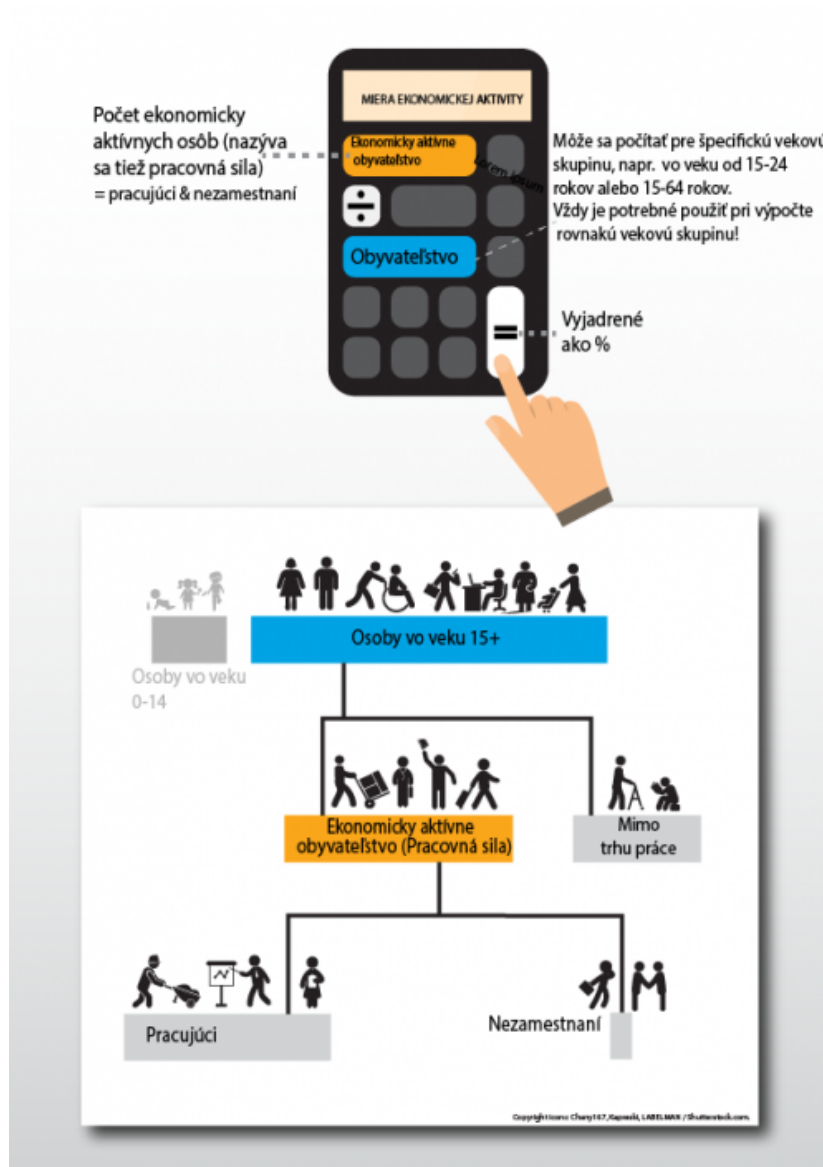
V celej EÚ je väčšina dospelaj populácie pracujúca alebo si aktívne hľadá prácu. Uvádzame ako príklad niekoľko konkrétnych údajov: v roku 2018 žilo v EÚ 327,3 miliónov obyvateľov vo vekovej skupine 15-64 rokov. Z toho 73,7 % (241,2 miliónov) tvorilo aktívnu časť pracovnej sily (pracujúcich alebo nezamestnaných): tento číselný údaj je známy ako **miera ekonomickej aktivity**. Zvyšných 26,3 % obyvateľstva sú osoby mimo trhu práce.

Čo je miera ekonomickej aktivity?

Ako sme už zistili, pracovná sila je pojem, ktorý sa používa na označenie ľudí, ktorí sú pracujúci alebo si aktívne hľadajú prácu (inak povedané, pracujúci a nezamestnaní). **Miera ekonomickej aktivity** je definovaná ako pomer počtu ľudí, ktorí predstavujú pracovnú silu a celkového počtu obyvateľov; tento pomer je vyjadrený v percentách. Miera ekonomickej aktivity počítaná pre špecifickú vekovú skupinu používa rovnaké vekové rozpätie pre ľudí predstavujúcich pracovnú silu ako aj pre počet obyvateľov: napríklad, pracovná sila vo veku 15-64 rokov ako percento obyvateľstva vo veku 15-64 rokov.

Mieru ekonomickej aktivity je možné vypočítať pre špecifické skupiny pracovnej sily/obyvateľstva, ako sú napríklad muži, ženy, mladší a starší ľudia. Pri výpočte miery pre určitú časť pracovnej sily/obyvateľstva je vždy potrebné, aby obidve hodnoty použité na výpočet miery – počet ľudí predstavujúcich pracovnú silu a obyvateľstvo mali rovnaké pokrytie: napríklad pri výpočte miery pre ženy v produktívnom veku (15-64 rokov) sa musia hodnoty použité pre počet obyvateľov predstavujúcich pracovnú silu a celkový počet obyvateľov vzťahovať na ženy vo veku 15-64 rokov.

Tu sú uvedené ako príklad konkrétne čísla: v roku 2018 predstavovala pracovná sila v EÚ (vo veku 15-64 rokov) 241,2 milióna osôb a obyvateľstvo v rovnakom veku predstavovalo 327,3 miliónov ľudí. Tieto údaje je možné skombinovať (vydeliť pracovnú silu počtom obyvateľov), na základe čoho dostaneme mieru ekonomickej aktivity vo výške 73,7 %.

Čo je Výberové zisťovanie pracovných síl?

Na základe Výberového zisťovania pracovných síl EÚ (VZPS) sa zbierajú údaje o situácii na trhu práce za všetky osoby vo veku od 15 rokov¹, ktoré žijú v súkromných domácnostiach². Do zisťovania nie sú zahrnuté osoby žijúce v ubytovniach, nemocniciach, domovoch dôchodcov, väzniciach alebo vojenských kasárňach.

Zisťovanie sa vykonáva vo všetkých členských krajinách EÚ, v krajinách EFTA (s výnimkou Lichtenštajnska) a štyroch kandidátskych krajinách (Čierna Hora, Severné Macedónsko, Srbsko a Turecko). Je to hlavný zdroj informácií na analýzu vývoja trhu práce v EÚ a je možné ho využiť, okrem iného aj na štúdie o: zamestnanosti, nezamestnanosti, ekonomickej neaktivite, odpracovaných hodinách, zamestnaniach a zamestnanosti podľa odvetví, ako aj sociálno-demografických analýz s dostupnými informáciami podľa pohlavia, veku, vzdelania, charakteristík domácností alebo podľa regiónu.

¹, IS výnimkou Španielska, Talianska, a Spojeného kráľovstva (kde sa zisťovanie robí u osôb starších ako 16 rokov) ako aj Dánska, Estónska, Lotyšska, Maďarska, Fínska, Švédsko a Nórska (osoby vo veku 15-74 rokov), Islandu (osoby vo veku 16-74 rokov) a Severného Macedónska (osoby vo veku 15-79 rokov.)

²Vo viacerých krajinách sú do vzorky zahrnutí aj členovia kolektívnych domácností, buď priamo (register založený na oporách výberu), alebo nepriamo na základe vzťahu k domácnosti, ktorá je súčasťou vzorky.

Údaje z VZPS sa zverejňujú každý štvrťrok: napríklad štatistika za posledný štvrťrok 2017 bola zverejnená v apríli 2018. Včasnosť zverejnenia údajov je približne 14 týždňov po skončení štvrťročného [referenčného obdobia](#). Keď sú dostupné informácie za posledný štvrťrok referenčného roka, je tiež možné zverejniť ročné údaje; tieto môžu zahŕňať aj detailnejšie analýzy a výsledky v porovnaní s pravidelným štvrťročným zverejnením. Zároveň je potrebné poznamenať, že Eurostat zverejňuje každý mesiac informácie o miere nezamestnanosti, ktoré sa v niektorých prípadoch opierajú okrem údajov z VZPS aj o pomocné premenné a o modelové odhady (nowcasting).

Sú zahrnutí študenti?

V rámci zisťovania VZPS môžu byť žiaci (15 a viac rokov) a študenti považovaní za súčasť pracovnej sily pokiaľ si hľadajú prácu, sú dostupní pre trh práce alebo počas týždňa pracujú najmenej jednu hodinu. V posledných rokoch rastúci podiel študentov pracuje popri štúdiu – do určitej miery to môže odrážať zmeny vo financovaní vysokého školstva v niektorých členských krajinách EÚ. Pre žiakov a študentov, ktorí žijú počas týždňa alebo celého semestra mimo svojho domova sa za obvyklé miesto pobytu považuje bydlisko ich rodiny.

Sú zahrnutí pracujúci s cudzou štátnou príslušnosťou?

Ako bolo uvedené, Výberové zisťovanie pracovných síl zbiera informácie o situácii na trhu práce pre všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré žijú v súkromných domácnostiach. Deje sa tak nezávisle od štátneho občianstva, pričom osoby s cudzou štátnou príslušnosťou sú do zisťovania zahrnuté tiež, pokiaľ majú bydlisko v krajine, kde sa vykonáva zisťovanie. Je potrebné poznamenať, že osoby, ktoré majú bydlisko v jednej krajine a dochádzajú a pracujú v inej krajine sú zahrnuté do zisťovania krajiny, v ktorej žijú.

Poznámky

Ďalšie články

Súvisiace články v rámci Štatistiky pre začiatočníkov (Statistics 4 beginners) :

- [Trh práce — zamestnanosť](#)
- [Trh práce — nezamestnanosť](#)

Súvisiace články v rámci Statistics Explained :

- [Výberové zisťovanie pracovných síl EÚ — posledný vývoj](#)
- [Výberové zisťovanie pracovných síl EÚ — právny základ a metodika](#)

Slovník pojmov v rámci Statistics Explained : :

- [Domácnosti](#)
- [Výberové zisťovanie pracovných síl \(VZPS\)](#)
- [Zamestnanosť](#)
- [Nezamestnanosť](#)
- [Pracovná sila](#)
- [Obyvateľstvo mimo trhu práce](#)
- [Miera ekonomickej aktivity](#)
- [Miera zamestnanosti](#)
- [Miera nezamestnanosti](#)
- [Modelové odhady \(nowcasting\)](#)

Externé odkazy

- [Európska komisia — Zamestnanosť, sociálne veci a inklúzia](#)
- [Európska komisia — Európska stratégia zamestnanosti](#)
- [Medzinárodná organizácia práce \(ILO\)](#)
- [Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj \(OECD\) — Zamestnanosť](#)